

קונטרס

חג השבועות

שנאמרו על ידי

ב"ק אדמו"ר שליט"א

מהאלמין

הוצאה שני'

*

ה'תשנ"ז

בלתי מוגה

הוצאת אור יחזקאל

ברוקלין, נוא יארק יע"א
שנת תשנ"ז לפ"ק

חג השבועות

- א -

וחג הקציר בכורי מעשיך (שמות כג).

אפשר לרמז "הקציר" פי שתקצר בדיבורך, כמ"ש תלמידי הבעש"ט על פסוק "בחריש ובקציר תשבות". שתקצר בדיבורך, וכמו שדרשו חז"ל על פסוק ודבר דבר שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול. ובזוה"ק מובא דהמדבר שיחת חול בשבת הוא כמחלל שבת. ועיי"ש שאפילו בדברים הכרחיים לדבר נוהגים אנשי מעשה שלא לדבר בשבת כי אם בלשון הקודש, וכן איתא בכתבי האריז"ל. דלהשגת החכמה צריך למעט בדיבור ולשתוק כל מה שיוכל, כדי שלא יוציא שיחה בטילה מפיו. וידוע שיו"ט חמור משבת כמו דאיתא בביצה (יז. וע"ע ביצה ב:) ברש"י ד"ה אטו שבת ישראל מקדשי ליה דשבת קבוע וקיימא, ויו"ט ישראל מקדשי לי, ומשם כך אומרים מקדש ישראל והזמנים.

ואולי בגלל זה חמור יו"ט משבת וראש חודש לענין יעלה ויבא, דבמעריב של יו"ט וחיה"מ אם שכח יעלה ויבא צריך לחזור (וכאן יש טעות ברש"י ביצה דף י"ז ד"ה בעבודה, דבר"ח אין צריך לומר עוה"פ אם שכח יעלה ויבא).

ומכיון שיו"ט חמור משבת, ע"כ אם בשבת אמרו שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, אי"כ כ"ש שביום טוב צריכים לזהר בזה מאוד, וביתוד בחג השבועות כמו שמובא בספרים הקדושים שלא לדבר שום דיבור חול מקידוש ליל שבועות עד לאחר כתר ביום המחרת.

וזהו "וחג הקציר", שתקצר בדיבוריך לדבר רק מה שהוא הכרחי, "ביכורי מעשיך" - פי הראשון מהמעשים בחג השבועות הוא לקצר בדיבורו, כמבואר בשל"ה הקדוש, מסכת שבועות, וכמ"ש הר"י יחייא בן צאלח (המר"י) בפירושו "עץ חיים לסידור התימני" "תכלאל": שעקב

הלימוד שאינו נותן שינה לעיניו, יתוקן פגם הראות אשר נפגם.

ובזה אפ"ל ג"כ שאם הוא אינו מדבר מתקן בזה פגם הדיבור, שדיבר דברים בטלים, שאם סח דברים בטלים אפילו בחול עובר בעשה שנאמר ודברתם בם ולא בדברים בטלים, כמבואר בשו"ע הרב הלכות ת"ת (פ"ג) שגם המתפרנס ממעשה ידיו לא הותר לו מן התורה אלא לעסוק בעסקיו וכו' אבל לא בדברים בטלים לגמרי בין לדבר בין לשמוע, כי בכל עת שאינו עוסק בפרנסתו חייב לעסוק בתורה כל כמה שאפשר לו, וכשיטהר דיבורו ומחשבתו ויעסוק בתורה ובתפלה בחג הקדוש הזה יזכה להשגת החכמה וליראת שמים ולכל טוב.

- ב -

במסכת שבת דף פח. א"ר אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להם מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב (תהלים ק"ג) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע קול דברו, ברישא עושי והדר לשמוע.

ונראה לפרש, דהנה בני ישראל ראו הניסים שעשה להם הקב"ה במצרים ואח"כ קריעת ים סוף ועוד, וראו שהקב"ה מתנהג מדה כנגד מדה, ועל כל דבר קטן וגדול יש חשבון, על כן הקדימו נעשה לנשמע, דסמכו על הקב"ה, שלא יאמר להם דבר שאי אפשר לקיימו ולעשותו, וכמו שישראל הקדימו נעשה לנשמע כמו כן כביכול הקב"ה משלם מדה כנגד מדה, והי' טרם יקראו ואני אענה, כמאה"כ ה' צלך (תהלים קכא) כמו שאמר הבעש"ט זי"ע (עיין בספה"ק קדושת לוי פרשת בשלח, ובדרוש לפורים ד"ה או יבואר, ובספה"ק מבשר צדק פרשת פנחס) על פסוק ה' צלך, והאיך שיתנהג עם חביריו לכבוש את כעסו ולסבול הצער שעושין לו, והוא מתנהג עמהם בחסד ובזכות ובאהבה וברחמים, כן השי"ת עושה כמפעלו לגמלו מדה כנגד מדה. ובזכות שאמרו ישראל נעשה קודם לנשמע, בזכות זה עונה הקב"ה ג"כ את

תפלתם עוד טרם יקראו וכנ"ל.

עוד יש לפרש, ע"ד הרמז, מרז"ל הנ"ל, יצאה בת קול וא"ל מי גילה לבני ר"ז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב (תהלים ק"ג) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע קול דברו, ברישא עושי והדר לשמוע. דהנה ידוע גודל מעלת אמירת קאפיטל ס"ז בתהלים שנקרא מזמור המנורה, שכתוב בספר מנורת זהב מהמהרש"ל, ובשם הרמ"א בספרי תורת העולה, וע"ע בהחיד"א בצפורן שמיר דהאומר "מזמור המנורה" בצורת המנורה, ובפרט כשאומרה על קלף, זוכה לכלכ הברכות והשפעות טובות, וכאילו הדליק המנורה בבית המקדש.

כהיום מודפס מזמור זה בהרבה סידורים בצורת המנורה, ובשם האריז"ל מובא לאומרה בכל יום ז"פ לפני התפילה בביהמ"ד, וכל פעם יסובב את הבלעמער שקורין בס"ת ובשבת.

עוד כתב שם, שבכל יום יכוון כוונת השמות של "אנא בכח" וכו' ובה מתבטלים כל המקטריגים וכו'.

ובכוונות האר"י (ועיין עוד מגלה עמוקות פרשת בהעלותך) כתב שבמזמור המנורה (הוא מזמור ס"ז בתהלים) יש רי"ו אותיות כמנין "אריה", כנגד ג' פעמים שם ע"ב, והאותיות של תחילת כל פסוק במזמור זה: אילקים, ל'דעת, י'ודוך, י'שמחו, י'ודוך, א'ירץ, י'ברכנו, - הם מספר ע"ב (חס"ד), וסופי האותיות של סוף הפסוק הם צו"ם הכ"ם י"ה מספר רי"ו, כמספר שלש פעמים שם ע"ב. השם ע"ב מביאו רש"י בסוכה (דף מה. ותוספות שם, ותוסי' יו"ט סוכה פ"ד מ"ה). שהוא יוצא מהשם ויסע ויבא ויט, עי"ש באריכות.

ובאוהחה"ק ובספרי הבעש"ט מובא, כשאמר הקב"ה "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", מקשים המפרשים מה הי' לו למשה רבינו ע"ה לעשות בעת צרה ח"ו אם לא לצעוק אל השי"ת, כמו שאומרים בלשון המדוברת "אז עס טוט וויי שרייט מען"?

ומתרצים המפרשים, שהיות והי קיטרוג גדול קודם קריעת ים סוף, שהס"מ טען הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, והי קשה מאוד להשתיק את המקטרג, על כן אמר הקב"ה למשה מה תצעק אלי, לא יעזרו לך הצעקות, רק "דבר אל בני ישראל ויסעו", תכוון השם של חסד ויסע ויבא ויט, שבג' פסוקים אלו יש שם החסד, וג' פעמים ע"ב הם מספר רי"ו כמנין האותיות של שם החסד, שכל שם הוא של ג' אותיות, ובזה השם יכולים להשתיק כל שטן ופגע רע ומקטרג.

ועיין בספר שער הכוונות, למהרח"ו ז"ל, (ענין ספירת העומר, סוף דרוש י"א), שכתב, גם ראיתי למורי ז"ל, מקפיד וזהיר מאוד, לומר אחר ספירת העומר, מזמור אלקים יחננו וכו', כולו מעומד, ולכוין בכל יום ויום מן המ"ט ימים, בתיבה אחת ממ"ט תיבות שיש בזה המזמור. גם יכוין באות אחת ממ"ט אותיות שיש בפסוק ישמחו וירננו וכו', וזה מספר אותיות המ"ט של הפסוק ישמחו וגוי, כדי שלא תטעה בהם, תיבת לאמים חסר ו', תשפוט מלא ו', תיבת מישור מלא ו'.

ובסידור כוונות האריז"ל לרבינו שבתי מראשקוב ז"ל, (בסדר תיקון חצות, ובכוונת ספירת העומר), כתב, סוד גדול לומר למנצח זה בצורת המנורה, וכן בסידור כוונות האריז"ל של רבינו יעקב קאפיל ז"ל נדפס המזמור הזה בצורת המנורה. וכן בסדר עבודה ומורה דרך דפוס סלאוויטא, נדפס המזמור בצורת המנורה. וכתוב שם מעל המנורה, בכל עת שאומר זה המזמור ובפרט בליל ספירה, יאמר אותו בציור המנורה.

ובסידור שער השמים של השל"ה, לפני התפילה, כתב, מצאתי כתוב שיש לומר זה המזמור בצורת המנורה. ויועיל כוונתו לכמה דברים טובים, כי יש בו סודות גדולים, ובפרט בלילי ספירה.

ובספר אבודרהם כתב דהמזמור למנצח בנגינות מזמור שיר אלקים יחננו וגוי נקרא מזמור המנורה. והקורא אותו

בכל יום נחשב כמדליק המנורה הטהורה בבית המקדש, וכאילו מקביל פני שכינה, כי תמצא בו שבעה פסוקים, כנגד שבעה קני המנורה. וגם יש בה מ"ט תיבות, כנגד מנין הגביעים והכפתורים והפרחים והנרות שבשבעה קני המנורה, שעולין למנין מ"ט. כיצד גביעים כ"ב, פרחים ט', כפתורים י"ב, נרות ז', סך הכל מ"ט. ופסוק ראשון יש בו ד' תיבות, כנגד מלקחיה תרי ומחתותיה תרי, עד כאן לשונו. ועיין מה שכתב (הרב המחבר בהלכות ספירת העומר בשם אגרות הרמב"ם) דכל האומרו בצורת המנורה בכל יום בהנץ החמה, לא יקרא לו שום מקרה רע, וחשוב כאילו הדליק הנרות בבית המקדש, עד כאן לשונו. וזה לשון (הש"ץ דף רח"צ ע"ד), מצאתי כתוב בשם אגרת הרמב"ן, דכל ימי העומר כשאומרים ברכת כהנים, אם יאמר היחיד מזמור זה יצליח במעשיו, ואם יסתכל בצורת המנורה שבו, לא יהא ניזוק כל היום. ומסיים, וטוב לאומרו בכל יום, וכל האומרו בצורת המנורה בכל יום בהנץ החמה, לא יקרה לו שום מקרה רע, וחשוב כאילו הדליק את הנרות בבית המקדש, עכ"ל.

והנה המספר גדול והמספר קטן של תיבת "רז" בגימטריא רי"ו (216), כמנין האותיות של מזמור המנורה. ותיבת "זה" מרמז כנגד שנים עשר שבטים שהם שנים עשר גבולים סביב סביב לה, כדמיון שלמעלה, כמבואר בזוה"ק פרשת במדבר על פסוק איש על דגלו, עי"ש (ועיין עוד בספר מעשה רוקח בקו' מעשה המשכן פ"ה).

וזהו רמז הבת קול שאמרה מי גילה "רז" זה לבני שמלאכי השרת משתמשין בו, שהע"ב שמות היו הכוונות של קריעת ים סוף, ומי שזוכה לראות הע"ב שמות יכול כבר לומר נעשה קודם נשמע ודו"ק.

חג השבועות

- ב -

שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות, ועשית חג שבועות וגו' ושמחת לפני ה' אלקיך וגו' במקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם, וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החוקים האלה (דברים טז, ט-יב)

- א -

הנה יש לדקדק הרבה במקראי קודש אלו.

א) ראשית, מה שדקדקו המפרשים מדוע כל חג ממועדי השנה יש לו זמן לעצמו הקבוע בתורה, ורק זמן של חג השבועות לא נאמר בתורה בפירוש שהוא בחודש סיון ביום ו' או ביום ז' שבו, רק הוא תלוי בחג הפסח, שבעה שבועות אחר חג הפסח הוא חג השבועות.

ב) במקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם, לכאורה תיבת לשכן שמו שם נראים כמיותר, ומאי בעי בזה, הלא היי די שיאמר במקום אשר יבחר ה' אלקיך.

ג) וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החקים האלה. לכאורה כל הפסוק הזה נראה ככפל לשון, וגם מדוע הזכיר כאן דבר זה כי עבד היית במצרים, וטעמא מיבעיא.

- ב -

ואפשר לומר בזה בהקדם מה שפירשתי הפסוק עצרת תהי לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו, דאע"ג דפסוק זה לא נאמר על חג השבועות, מכל מקום יש בזה רמז גם על חג השבועות, וכמו שכתב המהרש"א ז"ל בחידושי אגדות פסחים (דף ס"ח ע"ב) וז"ל בד"ה כתוב אחד אומר עצרת להי אלקיך וכתוב אחד אומר עצרת תהיה לכם: הני תרי קראי חד גבי ז' של פסח וחד גבי ה' של סוכות וכתב, מ"מ

אינו דומה לו לחלק בין ב' יו"ט הללו. ודקאמר הכל מודים בעצרת כו', לאו ניהו עצרת דהני קראי אלא חג השבועות נקרא עצרת בלשון חכמים, ובזה לא כתיב לה' ולא כתיב ביה נמי לכם ומסברא דבעי לה' וקאמר דבעי נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא וכו', עיי"ש.

ועיין בספר קדושת לוי שכתב טעם שנקרא חג השבועות בשם עצרת, משום שבכל החגים יש בהם שני מיני עבודות להבורא ב"ה, האחד הוא בעשיית המצוה השייכת לחג פלוני, בפסח, אכילת מצה ודומיהן, והשני הוא איסור עשיית מלאכה, ובחג שבועות אינו כן, רק מצוה אחת, דהיינו שאנו נעצרין מעשיית המלאכה, ועל זה נקרא בשם עצרת, עכתו"ד.

- ג -

ונראה לומר דעכ"פ כיון שבלשון חכמים נקרא חג השבועות בשם עצרת, ע"כ י"ל דגם הכתוב עצרת תהי' לכם רמז יש בו על חג השבועות.

ואפשר לומר דכוונת הכתוב הוא למה שכתב בספה"ק קדושת לוי (לשבועות, בד"ה בשו"ע) באריכות לתרץ קושיית המגן אברהם האיך אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתינו, הלא קיימא לן כר' יוסי דאמר בז' בסיון ניתנה תורה עיי"ש, ולדידן לעולם שבועות בוי' בסיון.

ומתרץ בקדושת לוי דבכל שנה בעת שאנחנו בני ישראל מקיימים מצות הבורא ב"ה, היינו מצות השבתת חמץ ואכילת מצה בפסח ושאר מצות התלוים בה, אזי נתעורר עלינו בחסדו הגדול הארה גדולה כמו שהי' לאבותינו בשעת יציאת מצרים הארה גדולה מאוד בשכר המצוות שקיימו, כמו כן גם אנחנו מבני בניהם כשאנחנו מקיימים המצוה אזי אנחנו מקבלים גם כן הארה שהיה לאבות בפסח, ולכן אנו אומרים בפסח זמן חירותינו ובשבועות זמן מתן תורתנו, כי מתעורר עלינו כך זמן חירות וזמן מתן תורה כפי מעשינו הטובים וקיום מצותיו וכו'.

אחר כך כתב בקדושת לוי שם וזה לשון קדשו: ולפי דברינו יש לתרץ קושיית המגן אברהם בטוב טעם ודעת, דהנה זה ידוע מאמר חז"ל שיום אחד הוסיף משה מדעתו, דהקב"ה אמר למשה לך אל העם וקדשתם היום ומחר, ומשה רבינו אמר היו נכונים לשלשת ימים וגו'. והנה מה שאמר הקב"ה הוא קיים לעד ובדעתו הי' ליתן התורה לישראל בששה בסיון, רק שמשה רבינו ע"ה הוסיף יום אחד מדעתו והסכים הקב"ה על ידו והי' קבלת התורה ביום נ"א, אבל ההארה הגדולה מקבלת התורה העיקר הי' בששה בסיון על ידי משה רבינו כמו שהי' בדעתו של הקב"ה ליתן בששה בסיון רק במעשה היה בזי"ן בסיון ע"י משה רבינו ע"ה שהוסיף מדעתו. ונמצא מוכח דבששה בסיון היו מוכנים לקבל התורה ונפסקה זוהמתן של ישראל וגם הקב"ה מוכן ליתן התורה, וכן היה במחשבת הבורא כביכול בדיבור שאמר וקדשתם היום ומחר ליתן התורה בששה בסיון, והיה אז קבלת התורה רק במעשה היה בז' בסיון ע"י משה רבינו ע"ה שהוסיף מדעתו וגם אז הי' הארת ושמחת נתינת התורה.

והנה מחשבת הבורא ודיבורו כביכול וקדשתם היום ומחר שהי' בששה בסיון עשה רושם לדורות, לכן אחר שאנו מקיימים המצות התלויות בעצרת, הארת נתינת התורה לדורות בששה בסיון, שגם באותו זמן היה הארה גדולה ומחשבתו ודיבורו של הקב"ה, הגם שבמעשה היה בז' בסיון, אמנם מחשבתו ודיבורו של מקום שהי' בששה בסיון שהוא חי וקיים עשה רושם לדורות שלדורות נתגלה שמחת התורה בששה בסיון זמן מחשבתו ודיבורו של הקב"ה, וע"כ אנו אומרים בששה בסיון זמן מתן תורתנו, שלדורות מקבלים הארת נתינת התורה בששה בסיון שהיתה אז במחשבתו ודיבורו כביכול ליתן תורה וכבר היו הכל מוכנים וכמ"ש, אפס בז' בסיון שהי' במעשה מ"ת ע"י משה רבינו ע"ה גם כן נתגלה הארה ושמחה לדורות, לכן יום טבוח של עצרת לב"ש ונדרים ונדבות לכ"ע לאחר עצרת, ויותר קדוש אסרו חג של

עצרת מכל אסרו חג של שאר המועדות, וכפי מה שכתבנו לעיל, עכלה"ק של הקדושת לוי.

ונמצא לפי דבריו הקדושים דע"כ יש חשיבות יתירה לאסרו חג של שבועות, כיון דהוא הזמן שניתנה בו תורה, ואף שמחשבתו של הקב"ה היתה ליתן התורה בו' סיון, מ"מ למעשה ניתנה בז' בסיון.

- ד -

ולפי זה מובן שפיר מה שמובא בספרים (וכ"כ בספר דרכי חיים ושלוש סימן תקכ"ד) שמנהג חסידים ויראים בעיה"ק ירושלים שהולכים ביום טוב שני במלבושי שבת ויום טוב לכבוד אסרו חג ולכבוד אחיהם שבגולה, וגם מונעים עצמם ממלאכה בפרהסיא.

וכן כתב גם בספר שדי חמד (כללים, מערכת האל"ף אות קנ"ד) וז"ל: אסרו חג, מה שעושים יום שאחר החג קצת שמחה וכבוד כמתבאר בפוסקים, הנה על מקור המנהג הזה [שלא נזכר בתלמוד בבלי] וזמן התפשטותו וכמה שמות נקראו להיום הזה [ברא דמועדא וכיוצא] עיין בהפסגה קובץ רביעי וכו' וכתב שם בשם החוקר ר"י ריפמאן דמנהג זה היה ראשונה בארץ ישראל שעשו כן משום אחיהם שבחוצה לארץ שעושים יום טוב שני שלא יאמרו הגוים שישראל נעשים אגודות אגודות, ושוב נתפשט גם בחוצה לארץ עיי"ש, ועיי"ש בשדי חמד שכתב דלא משמע כן מדברי מוהרי"ל בריש ספרו.

עכ"פ יוצא מדבריו שענין אסרו חג הוא כדי שיהיו כל ישראל באגודה אחת, וע"כ ביום טוב שני שהוא יו"ט בחוץ לארץ, צריכים גם בני ארץ ישראל לנהוג בו איזה קדושה כדי שיהיו כל ישראל באגודה אחת. ונמצא מזה דענין אסרו חג מורה על אחדות ישראל בכל מקומות מושבותיהם, כי כל ישראל הם כגוף אחד.

- ה -

ועל פי זה יש לפרש ב' מימרות הסמוכים זה לזה בגמרא (סוכה דף מ"ה ע"א) אמר ר' אבהו אמר ר"א כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר (תהלים קי"ח) אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח, אמר ר' ירמיה משום ר' שמעון בן יוחי ור' יוחנן משום ר"ש המחוזי משום ר' יוחנן המכותי כל העושה איסור לחג באכילה ושתיה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח.

וכתב רש"י וז"ל: אסרו - אגודה של לולב וכו'. איסור לחג - אגודת לחג. באכילה ושתיה, שקורא לחג עונג במאכל ומשתה, ויש אומרים יום שלאחר החג. ע"כ.

- ו -

ונראה לומר דב' המימרות רומזים לענין אחד, דהנה אמרו רז"ל (מדרש רבה פרשת אמור, פ"ל י"ב) דד' מינים שבלולב רומזים על ד' כתות שבישראל, וז"ל המדרש: ד"א פרי עץ הדר אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים, כפות תמרים אלו ישראל מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים, וענף עץ אבות אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה, וערבי נחל אלו ישראל, מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח כן הם ישראל, יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים, ומה הקב"ה עושה להם, לאבדן אי אפשר, אלא אמר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו, ואם עשיתם כך אותה שעה אני מתעלה הה"ד הבונה שמים מעלותיו וכו', עי"ש.

וראים אנו מדברי המדרש שד' מינים שבלולב רומזים על ד' כתות שבישראל, ועי"י שאוגדים אותם מתאחדים כל הסוגים שיש בבני ישראל.

- ז -

וזהו שאמר ר' אבהו אמר ר"א דכל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו וכו' עליו נאמר אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח, פ"י דהוא באחדות עם כל ישראל בכל מקום שהם, ועל זה הביא בגמרא תיכף אחר כך מימרא דר' ירמיה משום ר"ש בן יוחי ור' יוחנן משום ר"ש המתוזזי משום ר' יוחנן המכותי דכל העושה איסור לחג באכילה ושתיה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח וכו' שנאמר אסרו בחג בעבותם, ולדברי רש"י שכתב ויש אומרים יום שלאחר החג, נמצא דקאי על אסרו חג, ולפ"ד השדי חמד דאסרו חג מורה שכל ישראל יש להם שייכות זה לזה, בני ארץ ישראל עם בני חוץ לארץ, שפיר יש לזה שייכות גם עם ד' מינים שבלולב שרומזים על האחדות שבישראל, ונמצא דשני המאמרים עולים בקנה אחד.

- ח -

ואידי דאיירינן בדברי הגמרא סוכה הנ"ל, נימא בה מילתא חדתא, דזהו כוונת ב' המאמרים הנ"ל שבשניהם אמרו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, ולכאורה צריך ביאור, איך זוכה לזה שמעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, הלא סוף כל סוף לא עשה כן.

ואפשר לומר בזה עפימ"ש בספר ישמח משה (פרשת שמות) בשם ספר בית שמואל אחרון, לבאר מ"ש בגמרא (שבת דף ל"א ע"א) מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי ואמר גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו, אתא לקמיה דהלל גייריה, אמר ליה דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושא היא זיל גמור ע"כ.

וכתב וז"ל, והנה לכאורה תמוה מאוד על הגר, מה ראה לשטות זה לומר שילמדנו כל התורה כולה כשהוא עומד על רגל אחד, גם צ"ב האיך נכלל כל התורה כולה במצות ואהבת לרעך כמוך. ופירש דהנה איתא שכל אחד מישראל צריך

לקיים כל התרי"ג מצוות, ואם לא זכה לקיים הכל, מוכרח הוא שוב להתגלגל לזה העולם כדי לקיים כולם. וידוע גם כן דכל מצוה הוא מכוון כנגד אבר אחד שבגוף האדם, ומכל מצוה שהאדם מקיים נעשה מזה לבוש וחלוקא דרבנן וטלית נאה לעולם הבא בגן עדן, והיות שיש רמ"ח אברים ושס"ה גידים באדם, ע"כ ע"י שמקיים כל התרי"ג מצוות קונה ועושה לו חלוקא דרבנן לנשמתו בעולם הבא, ולכן מי שלא זכה בחייו לקיים כל תרי"ג מצוות, מוכרח הוא להתגלגל שנית לזה העולם ולקיימם כראוי. ופירשו בזה הכתוב (תהלים י"ט) תורת ה' תמימה משיבת נפש, שצריך האדם לקיים כל מצות ה' בשלימות, שתהיה תמימה ולא יחסר ממנה כלום, דאל"כ משיבת נפש, מוכרח הוא שוב להתגלגל בזה העולם עד שישלימו שנית. ואת זה לא רצה הגר שיצטרך להתגלגל שנית בזה העולם, ע"כ ביקש עצה ודרך שיוכל לתקן כל התרי"ג מצוות בפעם הזאת שהוא בעולם. והנה רגל הוא לשון פעם, כמו (במדבר כ"ב) שלש רגלים, ועל כן אמר גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, שאוכל לקיים כל התורה בפעם הזאת שאני עומד בעולם הזה ולא אצטרך שוב להתגלגל.

ולכן דחפו שמאי באמת הבנין, כי איך אפשר שאדם יקיים כל המצוות, הרי יש מצוות שניתנו רק לכהנים או ללויים וישראלים, ויש שאינם שייכים רק בזמן שבית המקדש קיים, ואיך יתכן שיקיים הכל בעולם הזה. אולם כשבא לפני הלל, נתן לו על זה ב' עצות, חדא, מה דעלך סני לחברך לא תעביד, כלומר דע"י שכולל עצמו עם כלל ישראל ביחד ויש אהבה ואחדות בין איש לרעהו, עי"ז נחשב המצוה שמקיים הוא כאילו גם חבירו קיימו, וכן מה שמקיים חבירו נחשב כאילו הוא מקיימו ג"כ, עי"י"ש.

נמצא מדברי הבית שמואל אחרון, דע"י שיש אחדות בין ישראל אחד עם חבירו, עי"ז נחשב להם כאילו קיימו כל המצוות כולם, דהמצוות של חבירו נחשבים גם לו, כיון שהם כגוף אחד.

- ט -

וי"ל דזהו כוונת הגמרא דמי שנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, דכיון שהוא באחדות עם כל ישראל (דעל זה מורה אגודת ד' מינים שבלולב, כנ"ל) נחשב לו כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, אף דהוא באמת לא עשה כן רק חבירו, מ"מ נחשבים גם המצוות של חבירו על חשבונו.

- י -

וע"כ אמר גם במימרא השני' שבגמרא שם, דהעושה איסור לחג (באסרו חג שמרמז לאחדות כנ"ל דבני ארץ ישראל ובני חוץ לארץ נחשבים כגוף אחד) מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, דמצוה שעשה חבירו נחשב ג"כ על חשבונו, וכנ"ל.

- יא -

ועל פי זה נבוא לבאר מ"ש הקדושת לוי הנ"ל, ויותר קדוש אסרו חג של עצרת מכל אסרו חג של שאר המועדות. דהנה מצינו בחג השבועות גודל חשיבות האחדות בין בני ישראל, דמקרא מלא דיבר הכתוב (שמות י"ט, ב') ויחן שם ישראל נגד ההר, ופירש"י כאיש אחד בלב אחד, ע"כ. וחז"ל אמרו ג"כ ויסעו מרפידיים מפירודים, שנסעו מהפירודים שהיו בהם מקודם לכן.

וע"כ כתב הקדושת לוי דאסרו חג של עצרת קדוש יותר מכל אסרו חג של שאר המועדות, כיון דבחג השבועות, בעת קבלת התורה, היו ישראל בתכלית האחדות, אשר על זה מורה ענין אסרו חג, שיהי' אחדות בין כל ישראל אחד עם חבירו, ע"כ אסרו חג של שבועות קדוש יותר מכל אסרו חג של שאר המועדות, דיש אחדות יותר מבשאר המועדות, ודו"ק.

- יב -

וי"ל דזה שרמז הכתוב עצרת תהי' לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו, דביום ב', שיש איסור מלאכה לבני חוצה לארץ,

אז **עצרת תהי' לכם** ג"כ, שגם בארץ ישראל תעשו איזה זכר וסייג ביום אסרו חג, לכבוד אחיכם שבגולה, ובזה יהיו כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם באחדות גמור.

- יג -

ובדרך הזה יתיישב לן קושיא א', מדוע לא נאמר בתורה זמן לחג השבועות, רק תלוי בחג הפסח ובספירת העומר. אך להנ"ל דחג השבועות מורה על אחדות ואהבת ישראל, יש לומר שהוא ע"ד שכתבו המפרשים דע"כ לא נאמר זמן של חג שבועות בתורה, כי קבלת התורה אין לה זמן מיוחד רק כל השנה זמנה. ולדרכינו הנ"ל יש לומר באופן אחר, דענין אחדות אין לה זמן ועידן, דבכל זמן צריכים להיות באחדות, וע"כ לא נאמר בתורה זמן של מתן תורה שהיו אז ישראל בתכלית האחדות, ורק תלה הכתוב חג שבועות בחג הפסח ובספירת העומר, דכשיצאו ישראל ממצרים באו לאחדות הגמור, בהיותם יחדיו אחים לצרה ונגאלו יחדיו, ע"כ תלה הכתוב חג שבועות בחג הפסח דייקא, להורות על ענין אחדות בני ישראל.

- יד -

ויתורץ בזה קושיא ב', במה שאמר הכתוב **לשכן שמו שם**, דלכאורה הוא כשפת יתר, דהיי די באומרו במקום אשר יבחר ה'.

אך לדברי השדי תמד הנ"ל שבני ארץ ישראל נוהגים קדושה באסרו חג לכבוד אחיהם שבגולה, י"ל דבא הכתוב לרמז לדבר זה, דאף אם תהיו **במקום אשר יבחר ה'**, פ"י בארץ ישראל, מכל מקום תזכרו ג"כ **לשכן שמו שם**, דיש בני ישראל גם בארצות אחרות דהיינו בחוצה לארץ, וכשישראל שומרים שם יום טוב יש שם ג"כ השראת השכינה, ע"כ תעשו גם אתם, בני ארץ ישראל, איזה מנהגי יום טוב כגון מלבושי יו"ט, וכן שלא לעשות מלאכה בפרהסיא, משום בני חוץ לארץ שנוהגים היום קודש.

- טו -

ועל זה אמר גם בפסוק שלאחריו (קושיא ג'), **וזכרת כי עבד היית במצרים**, פ"י שתזכרו שכולכם הייתם בגלות מצרים, ע"כ אף אם היום יש כמה מבני ישראל בלע"ה שגרים בארץ ישראל, מכל מקום יש גם בני ישראל שדרים בארצות הגויים, וצריכים לזכור אודותם ג"כ, וע"כ **ושמרת ועשית את החוקים האלה**, פ"י אף אם אתה בארץ ישראל ואין היום יום טוב אצלך, מ"מ לא תשכח מן היו"ט לגמרי כיון שיש בני ישראל בארצות שונות, ותהי' עמהם באגודה אחת ג"כ, וע"כ נאמר דבר זה בחג השבועות דוקא, דאז באו בני ישראל לאחדות הגמור, ודו"ק.

- טז -

ועפ"י ד הקדושת לוי ושדי חמד הנ"ל אפשר לבאר ג"כ ענין תוספות שבת, לפניו ולאחריו, וגם עושים סעודת מלוה מלכה, דהוא ג"כ כתוספת לשבת מלכתא.

והטעם בזה י"ל ג"כ, כיון דבני ישראל אין שומרים שבת בעת ועונה אחת, למשל, בזמן שהוא התחלת השבת בארץ ישראל עדיין אין שבת בארצות הברית, ויש שעות שעדיין הוא שבת בארצות הברית וכבר הוא מוצאי שבת בארץ ישראל, וכן בארצות שונות, כגון באוסטרליא שהוא י"ח שעות אחר הזמן של ארץ ישראל, ע"כ נאמרה תוספת שבת, דע"י שמוסיף מחול על הקודש יתכן שכל ישראל מקיימים השבת (באיזה אופן שהוא) יחדיו בזמן אחד, וע"י כל ישראל באחדות גמור ע"י השבת.

ועפ"י ד הבית שמואל אחרון דע"י אחדות נחשב לו כאילו קיים כל המצוות, נבין שפיר מדוע שקולה שבת כנגד כל המצוות (רש"י סוף פרשת שלח), כיון דבשבת כל ישראל הם באחדות, ע"כ שפיר נחשב כאילו קיימו כל המצוות, ודו"ק.

- ג -

שבעה שבועות תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות (דברים טז, ט)

- א -

באופן אחר אפשר לבאר הפסוק, ולתרץ מדוע תלה הכתוב זמן חג השבועות בשבעה שבועות אחר חג הפסח, וגם מדוע תלה אותו בזמן קצירת העומר.

- ב -

ונקדים מאמרם ז"ל (שבת דף פ"ז) לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה. וטעמא מיבעיא מדוע ניתנה התורה בשבת ולא ביום אחר מימות השבועות, ובפרט לקושיית המגן אברהם דמ"ט יום אחר הפסח יצא בו' סיון, ורק שמשה הוסיף יום אחד מדעתו ועי"ז נסתובב הדבר שניתנה תורה בז' סיון, וצ"ב.

- ג -

ואפשר לומר דהנה בכמה מקומות נקרא שבת שלאחר שבועות **שבת נא"ך שבועות**. ועיין בספר משכנות הרועים (עמוד ת"כ) שהביא שהרה"צ בעל "פחד יצחק" מבאיאן זצ"ל ובניו אחריו היו רגילין תמיד לומר בשבת שאחרי שבועות, שבת נאך שבועות, כלומר עדיין שבועות.

והרה"צ ר' מרדכי שלמה זצ"ל אדמו"ר מבאיאן סיפר שהחסידים בבאיאן הראו סמוכין לזה ממה שכתב בתשובות הרדב"ז (ח"ו סימן ב' אלפים קע"ח) על מה דאיתא בגמרא (חגיגה דף כ"ו ע"ב) מגביהין אותו ומראין בו לעולי רגלים לחם הפנים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום סילוקו כסידורו, ומבאר שם ברדב"ז כי בשבת שבתוך המועד סמוך לסידור לחם הפנים היו מגביהין את השלחן וכו' ומראין אותו לעולי רגלים וכו' ואפילו בעצרת אם לא חל בשבת אפשר היו מתעכבים לראות הנס עכ"ל ומכיון שבשבת שאחרי שבועות היו מראין לחם הפנים לעולי רגלים,

כמו בשבת שבתוך חג הפסח וסוכות, הרי עדיין יש בו המשך משבועות, ע"כ עי"ש.

- ד -

ואפשר לבאר הענין דהנה איתא בזוה"ק (ח"ב דף פ"ח ע"א) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין.

ובספה"ק נועם אלימלך (פרשת תרומה, על פסוק ועשו ארון עצי שטים) כתב וזל"ק, נראה לפרש דהנה הארון והשולחן והמנורה הם רמז על בני חיי ומזוני, דהיינו הארון רמז על חיי דע"י התורה הקדושה נמשכים חיים לעולם כמ"ש ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, והשולחן הוא ממילא רמז על מזוני, ואיתא בגמ' חיי ובני ומזוני לאו בזכותא תלי מילתא אלא במזל. ויש לומר הפירוש כך דימי החול נקראים זכותא מלשון זכוכית והוא מחמת שהצדיק רואה בהם באספקלריא שאינה מאירה היינו שהוא כעין חציצה ומחיצה קצת המפסקת, אבל קדושת יום שבת קודש נקרא מזל דהוא עולם עליון והוא בגימטריא ע"ח ג' הויות, והם כנגד שלש סעודות של שבת קודש. וע"י הצדיק ממשיך את השלש הנ"ל דהיינו ע"י שלש הויות הנ"ל שהם בגימ' מזל הוא ממשיך חיי ובני ומזוני שבשבת קודש הצדיק בא בקדושה רבה וכאלו רואה באספקלריא מאירה שאין דבר חוצץ נגדו, עכדה"ק עי"ש.

היוצא מדבה"ק דבשב"ק שהוא בבחינת מזל"א וההשפעות יורדים אז בבחינת אספקלריא מאירה ואין דבר חוצץ נגדו, ממשכים אז בני חיי ומזוני ריחי.

וידוע גם דהשבת קודש הוא רפואה בדוקה לכל החולאים, ומובא בספר תפילה למשה (פרשת ויקהל) שכשסיפרו להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע אודות הקמיעות של הרה"ק רבי משה לייב סאסובער זי"ע, הי' כתוב בהם שבת וכו' והוא קמיע של תחלואים עי"ש.

ובספה"ק תפארת שלמה (פרשת משפטים) פי' עדי"ז הפסוק רק שבתו יתן ורפא ירפא, שבת"ו רומז לשבת, דשבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, עי"ש.

- ה -

והנה כמו שהשבת הוא משפיע לכל ימות השבוע, כמו כן מצינו לאידך גיסא, דבששת ימי המעשה צריכים לעשות הכנה לשבת, וכמו שארז"ל (ביצה דף ט"ז ע"א) תניא אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת, מצא בהמה נאה ואמר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה אבל הלל מדה אחרת היתה לו שהיה אומר ברוך ה' יום וכו', תניא נמי הכי בית שמאי אומרים מחד שביך לשבתא ובית הלל אומרים ברוך ה' יום יום. וברש"י, מחד שביך לשבתך - מאחד בשבת שלך תן לבך לשבת הבאה, ע"כ. הרי מזה דדרכו של שמאי היתה לעשות הכנה לשבת במשך כל ימות השבוע.

ובאמת אף לשיטת הלל שה"י אומר ברוך ה' יום יום, מ"מ גם הוא מודה לשיטת שמאי בעצם, כמו שכתב הרמב"ן ז"ל (בפרשת יתרו, על פסוק זכור את יום השבת לקדשו) וז"ל: והלל עצמו מודה במדרשו של שמאי, אבל היתה בו מדה אחרת במאכלים מפני שכל מעשיו היו לשם שמים, והיה בוטח בה' שיזמין לו לשבת מנה יפה מכל הימים, עכ"ד הנוגעים לענייננו.

ונמצא מדברי הרמב"ן ז"ל דמה שהלל לא ה"י מכין בכל יום ליום השבת, לאו משום שלא ה"י מחשיב ח"ו את השבת, רק אדרבה, ה"י מאמין כ"כ בקדושת השבת שבכוחה להשפיע, דבודאי יזמין לו לשבת מנה יפה מכל הימים, הרי דכל זה מחמת גודל אמונתו ודביקותו בקדושת שבת, ודו"ק.

ומזה הטעם אנו אומרים בשיר של יום, היום יום פלוני בשבת, כמו שכתב הרמב"ן ז"ל (בפרשת יתרו שם) בשם המכילתא, רבי יצחק אומר, לא תהא מונה כדרך שהאחרים מונים, אלא תהא מונה לשם שבת. ופירושה, שהגוים מונין ימי השבוע לשם הימים עצמן, יקראו לכל יום שם בפני עצמו, או על שמות המשרתים, כנוצרים, או שמות אחרים שיקראו להם, וישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוונו בו לזכרו תמיד

בכל יום, וזה פשוטו של מקרא, וכך פירש ר"א, עכ"ל הרמב"ן ז"ל שם.

- ו -

ולפי זה יובן שפיר מדוע נקרא שבת שלאחר שבת "שבת נא"ך שבועות", דחג השבועות שהיה באמצע השבוע הוא הכנה לשבת הבאה, כיון שצריכים לעשות הכנה לשבת בכל ששת ימי המעשה, וע"כ עדיין יש השפעה מיום מתן תורה על השבת הבאה.

- ז -

וכן הדבר גם לאידך גיסא, דשבועות יש לו כח משבת שלפניו, כיון דכל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, וכמו שכתב באור החיים הקדוש (פרשת בראשית) על פסוק כי בו שבת וגו', וז"ל: אכן מצינו כי הקב"ה גילה הדבר במה שאמר בעשרת הדברות (שמות כ, יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו', הרי גילה כי בשעת הבריאה לא ברא ה' כח בעולם זולת לעמוד ששת ימים לטעם הנודע לו, גם ידוע ליודעי אמת. ונתחכם ה' וברא יום אחד הוא יודע לה' ובו ביום חוזר ה' ומשפיע נפש לעולם שיעור המקיים עוד ששה ימים, וכן על זה הדרך, וזולת זה היום היה העולם חרב בגמר ששת ימים וחוזר לתוהו ובוהו וצריך ה' להכינו פעם ב' ובאמצעות שבת העולם עומד, והוא אומרו "כי בו" פירוש באמצעות יום זה שבת מכל מלאכתו, ופירש מה היא המלאכה היא הבריאה עצמה, כי לא מהתיקון שהוא המעשה לבד שבת אלא גם מהבריאה וכו', עיי"ש עוד.

- ח -

ולפי זה צריכים לומר דמה שניתנה תורה בחג השבועות היתה ג"כ מכח השבת שלפניו, כדי שיהא קיום לתורה אצל ישראל, כיון דכל ההשפעות תלויים ביום השבת.

- ט -

ועל פי זה יש לבאר מרז"ל (סנהדרין דף נ"ו ע"ב) **שבת במרה נצטוו**. וכבר דקדקו המפרשים מדוע דוקא מצות השבת ניתנה לישראל קודם מתן תורה.

ולהאמור יובן, כיון דבלא השפעת השבת שקדמה לחג השבועות, יום מתן תורה, לא היי אפשר שתתקיים ותתייצב ההשפעה הגדולה של מתן תורה, כי הכל תלוי בשבת, ומכחה נשפעים כל ההשפעות, גם השפעות הרוחניים, כמו שמרומז בלשון הזוה"ק כל ברכאין **דלעילא ולתתא** ביומא שביעאה תליין, וצ"ב אומרו לעילא ולתתא, מאי בעי בזה. ולענינינו י"ל דקאי בין על השפעות של רוחניות, **דלעילא**, ובין על השפעות של גשמיות, **ותתא**, דכולם נשפעים ע"י השבת, וא"כ שפיר הוצרך לצוות על מצות השבת קודם מתן תורה, כדי שתתקיים התורה אצל ישראל, ודו"ק.

- י -

וכיון שחיבה יתירה נודעת לה לשבת ביום מתן תורה, ע"כ שפיר קורים גם לשבת שלאחריו **שבת "נאך" שבועות**, פי' שעדיין הוא שבועות, דהרי חג השבועות יום מתן תורה מורה על חשיבות השבת ג"כ וכאמור, דהשבת משפיע על ימות השבוע הבאה, וימות השבוע הם הכנה לשבת קודש.

- יא -

ועל פי כל האמור נבין מדוע נקרא חג השבועות בתורה בשם **ממחרת השבת**, (ויקרא כג, טז), כיון דהשפעות מתן תורה היו נשפעים מיום השבת שהיתה לפניו, ע"כ שפיר נקרא ממחרת השבת, וכמו חג הפסח שנקרא ג"כ ממחרת השבת (שם שם, טו) מטעם זה, דגם השפעות חג הפסח נמשכו מיום השבת לפניו, שנקרא עד היום בשם שבת הגדול.

- יב -

ויש לומר עוד בביאור הענין שהשבת שלאחר חג השבועות נקרא **שבת "נאך" שבועות**, דהרי לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה כנ"ל, והיי' בז' בסיון (עי' קדושת לוי שהבאנו לעיל)

ע"כ אף בשנה שחל באחד מימות השבוע ג"כ יש שבת "נאך" שבועות, כיון דבשבת ניתנה תורה נמצא שה"י לקבלת התורה סיוע מהשבת.

- יג -

וביאור הדברים (מדוע ה"י למתן תורה סיוע מהשבת שחל בו ביום) הוא, דהנה המלאכים קטרגו ואמרו מה לילוד אשה בינינו (עיין שבת דף פ"ח, כל הסוגיא) ואף מדת הדין היתה נגד זה שתינתן התורה לישראל, כמו שכתבו בספרים.

אמנם הרי איתא בזוהר הקדוש דביום שבת קודש כל דינין מתעברין מינה, וע"כ ביום שבת שניתנה בו תורה, ממילא לא יכלו המקטריגים לקטרג נגד נתינת התורה לישראל, כיון דבשבת כל דינין מתעברין מינה.

- יד -

ועל כן נקרא שבת "נאך" שבועות, כיון דנמצינו למדים במתן תורה גודל חשיבות השבת, דע"י לא ה"י מקום למדת הדין לחלוק על נתינת התורה לישראל, וכנ"ל.

- טו -

ועל פי זה יש לבאר גם מה דאיתא במשנה (חגיגה דף י"ז ע"א) עצרת שחל להיות בערב שבת בית שמאי אומרים יום טבוח אחר השבת ובית הלל אומרים אין יום טבוח אחר השבת, **ומודים שאם חלה להיות בשבת שיום טבוח אחר השבת.**

והכוונה בזה יל"פ לפי דרכינו, דהשבת משפיע לכל ימות השבוע, א"כ אם שבועות חל להיות בשבת הרי שכל השבוע שלאחריו יש לו השפעה משבת שהוא שבועות, וע"כ מודים דאם חלה להיות בשבת שיום טבוח אחר השבת, כיון דהשבת וחג השבועות יש להם שייכות אחת.

- טז -

ועד"ז יש לפרש גם מה דאיתא בגמרא (פסחים דף ס"ח ע"ב) אמר ר' אלעזר **הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם,**

מאי טעמא, יום שניתנה בו תורה הוא. אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא וקראת לשבת עונג (ישעיה נ"ח). והכוונה בזה י"ל, כיון דשניהם ענין אחד הם, השבת וחג השבועות, דכל אחד מהם השפיע להשני, ע"כ שוים הם גם לענין זה דבעינן נמי לכם, ובא לרמז דכל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ע"כ בעינן נמי לכם, כיון שכל ההשפעות נשפעים בכח השבת, וכן בכח התורה שניתנה בחג השבועות.

- יז -

ובאמת יש לומר עוד דע"כ הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, כי ארז"ל אם אין קמח אין תורה, וע"כ בעצרת שניתנה בו תורה, בעינן נמי לכם, דאם אין קמח אין תורה.

- יח -

ובזה יתורץ מה שהקשינו מדוע תלה חג השבועות בקצירת העומר, אך להני"ל דאם אין קמח אין תורה, י"ל דע"כ תלוי חג השבועות בגמר הספירה מיום קצירת העומר, דהא בהא תליא, והכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, כנ"ל (וכעין זה מובא כבר בספרים).

- יט -

ובזה יתבאר לן הכתוב שבעה שבועות תספור לך, דהנה אמרז"ל (ר"ה דף ה' ע"א, וכן בחגיגה דף י"ז ע"ב) מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי. וכבר דקדקו המפרשים בזה, דבשלמא שצריכים למנות הימים מובן שפיר, דביום נ' לספירה הוא חג השבועות, אך לשם מה צריכים לספור גם השבועות.

- כ -

ואפשר לומר בזה, עפימ"ש בספר אהבת שלום (במאמרים לשבועות) דכל הדברים נכללו בשביעיות, והשביעיות הן קודש, כגון בימים, יום השביעי הוא קודש שהוא שבת קודש, וכן בשבועות, כי יום שאחר ז' שבועות של הספירה הוא מקודש לחג השבועות, וכן בשנים, כי שנת השביעית

מקודשת לשמיטה. וכן השמיטות, כי אחר ז' שמיטות מקודשת השנה ליובל, והן כולן רזא דאחד, עכתדה"ק.

ועיין במדרש רבה ויקרא (פרק כ"ט) **כל השביעיין חביבין לעולם**, למעלן השביעי חביב, שמים ושמי השמים וכו' וערבות, וכתוב סולו לרוכב בערבות בי-ה שמו, בארצות שביעית חביבה (זו ארץ ישראל, ז' שמות הן) ארץ אדמה וכו' ותבל, וכתוב והוא ישפוט תבל בצדק (ותבל היינו א"י שהיא מתובלת מכל הארצות, שכל הארצות מה שיש בזו אין בזו, אבל א"י אינה חסרה כלום). בדורות שביעי חביב, אדם שת וכו' חנוך וכתוב ויתהלך חנוך את האלקים. באבות שביעי חביב, אברהם יצחק יעקב וכו' משה, וכתוב ומשה עלה אל האלקים, בבנים השביעי חביב, שנאמר (דברי הימים א' ב') דור השביעי. במלכים השביעי חביב, שאול וכו' אסא, וכתוב ויקרא אסא אל ה'. בשנים שביעי חביב, שנאמר והשביעית תשמטנה ונטשתה, בשמיטים שביעי חביב, שנאמר וקדשתם את שנת החמשים, בימים שביעי חביב, שנאמר ויברך אלקים את יום השביעי. בחדשים שביעי חביב, שנאמר בחודש השביעי באחד לחודש, עי"ש.

ועיין בספר שפתי צדיקים (פרשת בשלח) שכתב בשם זקני הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זצוק"ל, בטעם לשבח מדוע אוהב השי"ת השביעית, משום שהוא יתברך מחבב מלכותו שהיא מדה השביעית, עי"ש.

- כא -

וי"ל דע"כ **מצוה למימני שבועי**, כי ע"י שסופרים שבועות מפסח ועד עצרת, יש מנין שבעה, שהם שבעה שבועות לעומר, והוא מנין מקודש, כמו השבת, ע"כ כדי שיהי מנין המקודש של שבעה, ע"כ מצוה למימני שבועי.

- כב -

וזהו שאמר הכתוב **שבעה שבועות תספור לך**, דע"י שיש כאן מנין שבעה יתקדשו ימים אלו, ועל זה כפל הכתוב וְאָמַר, **מֵהַחֵל הַרְמֵשׁ בַּקֶּמֶה תַּחֲלֵ לְסַפֹּר שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת**,

דע"י מנין שבעה יש שייכות בין שני החגים, פסח ושבועות, הוא מקודש מתחילתו, דאף שביום הראשון עדיין אינו רק יום ראשון, וכן ביום שני, וכן הלאה, ע"י ספירת שבעה שבועות נכללים כל הימים וכל השבועות במספר שבעה, וכנ"ל.

- כג -

וזה גם מה שתלה זמן חג השבועות שבעה שבועות אחר קצירת העומר, כדי שיתקדשו גם ענינים גשמיים של בני ישראל בקדושת חג השבועות שהוא בכח קדושה השביעית, כדברי המדרש והאהבת שלום, וע"כ אמר הכתוב **מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות.**

הקב"ה יעזור שנזכה לקדש עצמינו בחג השבועות, בעת שיורדים ההשפעות שהיו אז במתן תורה כדברי הקדושת לוי, ותחול עלינו הקדושה השביעית להתקדש ברוחניות ובגשמיות, וכל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, בפרט בשנה זו (שנת תשנ"ו) שיום ב' דחג השבועות, שהוא ז' סיון בו ניתנה תורה, חל ביום השבת, ויש כאן תרתי לטיבותא, כח קדושת השבת וכח קדושת מתן תורה שהיתה בחג השבועות, ויקויים בנו מאמר הזוה"ק בחגא דשבועיא יפקון מן גלותא, בב"א.

- ד -

חג השבועות

- א -

ידוע קושיית המגן אברהם (שו"ע אורח חיים סימן תצ"ד) וז"ל: קשה לי היאך אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו, הלא קיימא לן כר' יוסי דאמר בז' בסיון ניתנה תורה וכו' ולדידן לעולם שבועות בז' בסיון, ומה שקשה עוד דהתורה ניתנה ביום נ"א לספירה דהא יצאו ממצרים ביום ה' והתורה ניתנה בשבת, כבר תירץ הי"מ דבא לרמוז לנו י"ט שני של גלות וכו' עיי"ש.ל

- ב -

ונראה ליישב קושיית המגן אברהם, דאע"ג דקיימא לן כרבי יוסי דבז' בסיון ניתנה תורה, מ"מ עיקר גדול בתורה למדנו ביום ו' סיון, והוא דהנה אמרו חז"ל (שבת דף פ"ז ע"א) ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו, הוסיף יום אחד מדעתו ופירש מן האשה ושבר את הלוחות וכו', הוסיף יום אחד מדעתו מאי דריש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידינא נפקא ליה ש"מ תרי יומי לבר מהאידינא, ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו, דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא וכו' עיי"ש.ל

- ג -

והנה מובן דבזה שהסכים הקב"ה עם משה להוסיף יום אחד, בזה הראה הקב"ה גודל ענוותנותו, דהנה איתא בגמרא (מגילה דף ל"א ע"א) אמר ר' יוחנן כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו.ל

ובגמרא מגילה שם מביא על זה, וז"ל הגמרא: דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים, כתוב בתורה כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים, וכתוב

בתריה עושה משפט יתום ואלמנה. שנוי בנביאים, כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש וגו', וכתוב בתריה ואת דכא ושפל רוח. משולש בכתובים דכתיב (תהלים ס"ח) סולו לרוכב בערבות ביי"ה שמו, וכתוב בתריה אבי יתומים ודיין אלמנות, ע"כ.ל

ולכאורה צ"ב מדוע מביא הגמ' ע"ז כ"כ הרבה ראיות, הן מן התורה, הן מן הנביאים והן מן הכתובים, וכי לא היי די אם היי מביא ראיי על זה מן התורה או מדברי קבלה, או מן הנביאים, או מן הכתובים.ל

- ד -

ויש לומר דאדרבה, הא גופא שמביאים ראיי מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, הוא ראיי לענוותנותו של הקב"ה, דהלא כל התורה שלו היתה ונתנה לישראל, וזה גופא מורה על ענוותנותו ית', ומה שמביא ראיות על זה שהוא עניו זה ג"כ מורה על ענוותנותו של הקב"ה, וע"כ מוסיף להביא ראיות גם מן התורה, גם מן הנביאים, גם מן הכתובים, דאף שהכל שלו, מ"מ הוא ית' כביכול מסכים שנביא ג"כ ראיי על זה לא רק מן התורה, אלא אף מן המאוחר שהם נביאים, ומן המאוחר יותר שהם כתובים.ל

- ה -

ומדת ענוותנותו של הקב"ה רואים אנו ממה שהסכים למה שהוסיף משה יום אחד מדעתו, דאף שכל הבריאה היתה מחכה ומצפה על יום הנשגב של מתן תורה, מ"מ כיון שהוסיף משה יום אחד מדעתו הסכים הקב"ה על ידו, דרצון יראיו יעשה, וכל זה מכח ענוותנותו ית'.ל

ועיין בספה"ק תפארת שלמה (שבועות, דף קלג. ד"ה יום) שכתב וז"ל: יום אחד הוסיף משה מדעתו, התמיהה מבוארת שהרחיב זמן מה שהעליונים ותחתונים היו מחכים ומצפים על יום קדוש כזה. אך מבואר ותגזר אומר ויקם לך הקב"ה גוזר והצדיק מבטל הצדיק גוזר והקב"ה מקיים (עיין מועד קטן דף ט"ז ע"ב). וזהו אחת מהאמונות החזקות

שבידינו. ואם אחד אינו מאמין בזה בכלל יהודי. ולזה שייכים כל התפילות. ובזה שמעתי הפירוש בפסוק ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך, פ"י זה הכח בעצמו נתן לך הקב"ה להצדיקים שיאמרו לא כן, פ"י שיבטלו גזירות המקום ב"ה בדיבורם. ובזה פ"י הרב קדושת לוי ז"ל בקש נבוכדנאצר לגנות דברי דוד המלך ע"ה, היינו שאמר שאין בכל העולם שיבטל דברי הש"י ע"ש. ובזה פ"י הזוהר בכל הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך אבל בישראל יש, שהם עושים נסים ונפלאות כמו הקב"ה כביכול"ל.

"ולזה רצה הקב"ה ומשה להראות בזה כאן קודם מתן תורה להתנות בתנאי קודם למעשה עם הקב"ה וגם להודיע זאת לישראל הכח שבידם אם ישמרו התורה דהיינו שבטל מיד דברי הש"י בזה להורות שיש בידי ישראל הכח לעשות כרצונם והקב"ה מסכים עמהם. וזהו פירוש ויאמינו בה' ובמשה עבדו (שמות י"ד, ל"א), דהיינו שזה אמונה אחרת שמשה איש האלהים ובידו להפוך מדת הדין למדת הרחמים, שמדת הדין נקראת אלהים. ולזה נקרא משה איש האלהים. וזה פירוש אין לנו אלא דברי בן עמרם. לכאורה קשה הלא היו הדברים אשר יצאו מפי הקב"ה, כמבואר בפסוקים. רק שהם לא ידעו אם הש"י צוה כן והאמינו בזה דאפילו הש"י לא צוה, מסכים הש"י עם משה ויעשה עמנו נסים. ובזכות האמונה נגאלו כמבואר במדרש שהאמינו במשה, וזה פירוש וגם בך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל ה' כפל הדברים. אך הפ"י הוא כך דהנה אתשפשוטתי הוא בכל דרא ודרא כמבואר בזוהר ובכל הספרים משה שפיר קאמרת, שמשה נתגלגל בכל דור ודור להורות לעם ד' דרכיו הישרים ולהתפלל עליהם בכל צרכיהם", עכלה"ק של התפארת שלמה.ל

- 1 -

ובאמת לפי דרכו בקודש של התפארת שלמה יש לומר על פי דרכינו, דגם מה שנתן הקב"ה לצדיקים את הכח לבטל גזירותיו ולהיות בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים, גם זה מורה על ענוותנותו של הקב"ה, דזהו כל רצונו יתברך

שישלטו הצדיקים באופן של צדיק גוזר והקב"ה מקיים וכו' ועיי'ז יהי התגברות מדת הרחמים בעולם, וזהו מכח ענוותנותו של הקב"ה שמסכים שהצדיקים יהיו השליטים על התנהגות העולמות.ל

ועיין בספה"ק עבודת ישראל (לשבועות, ד"ה ועתה) שכתב וז"ל, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, נראה לפרש ע"ד ששמעתי שהריב"ש הקדוש אמר כשהגיע ראש חודש ניסן שהוא ראש השנה למלכים, והושיב כל מלאך על כנו, וכשראה מלאך אחד שלא ישר בעיניו היה ממנה אחר תחתיו. וזהו פירוש הפסוק ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, ר"ל שאתם תמנו ותמליכו כל המלאכים המשרתים אותי לכל הישר בעיניכם, עכלה"ק.ל

- 2 -

ועפ"ד העבודת ישראל והתפארת שלמה הנ"ל אפשר לפרש הכתוב (שמות י"ט, י"ז) ויוצא משה את העם לקראת הא-להים מן המחנה ויציצבו בתחתית ההר. וצ"ב מה בעי הכתוב להשמיענו בזה שהתיצבו בתחתית ההר. ועיי' רש"י שכתב בתחתית ההר - ברגלי ההר, וצ"ב.ל

אמנם לדברי התפארת שלמה שכתב דע"כ נקרא משה איש האלהיים משום שהי בו הכח להפוך מדה"ד לרחמים, אפ"ל דזהו שאמר הכתוב ויוצא משה את העם לקראת האלהיים מן המחנה, דבמתן תורה נתן משה לישראל ג"כ את הכח הזה, שלימדם דע"י שיתנהגו בדרך התורה יוכלו לעשות בהנהגת העולמות כולם כרצונם, ויהי להם בחינת איש האלהיים, וזהו שהוציא אותם "לקראת האלהיים"ל.

ולפי הנ"ל דמזה לומדים אנו מדת ענוותנותו של הקב"ה, י"ל דזהו שמסיים הפסוק ויציצבו בתחתית ההר, שבאו מזה לתכלית הענוה, כהר סיני שהוא עניו ושפל מכל ההרים כדברי הגמרא הנ"ל בסוטה, ועוד יתירה מזו, בתחתית ההר, ברגלי ההר כפירש"י, פ"י ענוה בתכליתה ממש, ולמדריגה זו הגיעו ע"י שלמדו כן מהקב"ה שנתן לישראל את הכח להיות

שליטים בהנהגת העולמות, ובמה שעשאם ממלכת כהנים,
כדברי העבודת ישראל הנ"ל.

- ח -

ולימוד נשגב זה של מדת העונה למדנו ביום ו' סיון, דאף
שעיקר נתינת התורה היתה ביום ז' סיון, כנ"ל דלכולי עלמא
בשבת ניתנה תורה (ועי' בספה"ק קדושת לוי מאמרי
שבועות, העתקתיו במקום אחר), מ"מ למדנו לימוד גדול גם
ביום ו' סיון, והוא, מדת ענוותנותו של הקב"ה, שלא נתן את
התורה ביום ו' סיון כמו שרצה בתחילה, אלא ביום ז' סיון,
כמו שהוסיף משה. ומזה ילמוד כל אדם שצריך להחזיק את
עצמו בעונה, ולא יגיס דעתו נגד בני אדם לומר קבלו דעתי.ל.

- ט -

ובזה יומתק לן מאוד מה שאמר בגמרא שבת הנ"ל, **ומנלן
דהסכים הקדוש ברוך הוא על ידו, דלא שריא שכינה עד
צפרא דשבתא**, דהנה אמרו רז"ל (סוטה דף ה' עמוד א') ואת
דכא ושפל רוח, רב הונא ורב חסדא, חד אמר אתי דכא וחד
אמר אני את דכא, ומסתברא כמאן דאמר אני את דכא
שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר
סיני ולא גבה הר סיני למעלה. א"ר יוסף לעולם ילמוד אדם
מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה
שכינתו על הר סיני, עיי"ש.ל נמצא דהקב"ה משרה שכינתו
על מי שהוא עניו.

- י -

וי"ל דכיון שראו בני ישראל ביום ו' סיון את מדת
ענוותנותו של הקב"ה, באו ממילא ללמוד מזה מדת העונה
וכנ"ל, והיו ענוים בתכלית, ובשכר זאת זכו באמת להשראת
השכינה אז במעמד הנבחר, כי הקב"ה משרה שכינתו על
הענוים, וע"כ אמר בגמרא **ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו,
דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא**, דהנה כנ"ל דכל הטעם
שהסכים הקב"ה על ידו של משה כשהוסיף משה יום אחד
מדעתו הי' מוחמת ענוותנותו ית', ומזה למדו ישראל מדת

הענוה, וע"כ ממילא שריא שכינה עליהם, דהא בהא תליא, וכנ"ל.ל

- יא -

ויתבאר בזה ג"כ הגמרא הנ"ל בסוטה, דזהו גופא הטעם **שהשרה הקב"ה שכינתו על הר סיני**, כיון שהיו ישראל שם בענוה, בלמדס מדה זו מהקב"ה, וממילא זכו להשראת השכינה על הר סיני.ל

ויש לומר עוד בזה, דהנה ידוע מהבעל שם טוב הק' זי"ע שהי' רגיל על לשונו המדרש על פסוק ה' צלך, דהקב"ה כביכול הוא דוגמת צל להאדם, דכמו שהאדם מתנהג כן מתנהג הקב"ה אתו. וי"ל דהא גופא ראינו בהר סיני, דהנה כתיב (שמות י"ט, ב') ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני, ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר. וברש"י ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד.ל

ולכאורה קשה כפל הלשון בפסוק, דכיון שאמר בתחילה ויבואו מדבר סיני, למה אמר עוד הפעם ויחנו במדבר, הול"ל ויחנו שם. גם קשה כפל הלשון עוד הפעם, **ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר**, דהול"ל "ויחנו ישראל במדבר נגד ההר", ויחנו ויחן שני פעמים למה לי.ל

אך יש ליישב קושיא זו בהקדם הגמרא (עירובין דף נ"ד עמוד א') אמר רב מתנא מאי דכתיב (במדבר כ"א) וממדבר מתנה, אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו. נמצא דמדבר רומז לענוה.ל

- יב -

וזהו שאמר הכתוב, **ויחנו במדבר**, כיון שחנו במדבר ולמדו להיות ענוים מהמדבר שהכל דשים בו, ועי"ז ממילא היו באחדות זה עם זה, דהמתגאה אינו יכול לחיות באחדות עם איש אחר, דהלא הוא מתגאה עליו, ועי"כ דענוה ואחדות בין איש אחד לתבירו תלויים זה בזה. ועי"כ, כיון שלמדו מדת הענוה ממדבר, ע"כ **"ויחן שם ישראל נגד ההר"**, וברש"י

כאיש אחד בלב אחד, ומיושב כפל הלשון בפסוק, דמהא דכתיב "ויבואו מדבר סיני" עדיין איננו למדים שהיו בענוה, ורק ממה שאמר ויחנו במדבר, דבאמת חנו במדריגתו של המדבר, שהוא ענוה. וכיון שכן, ע"כ ויחן שם ישראל נגד ההר, כאיש אחד בלב אחד.

וע"כ מדה כנגד מדה זכו עי"ז לקבלת התורה, דכיון שהיו בענוה ע"כ התנהג הקב"ה עמהם ג"כ בענוה, בבחינת ה' צלך, והסכים על ידו של משה ליתן התורה ביום ז' סיון, דמורה ג"כ על ענוה, ולשם זה מספר הכתוב שהיו באחדות וענוה קודם קבלת התורה, דעי"ז זכו שיתגלה עליהם ג"כ ענוותנותו של הקב"ה.ל

- יג -

ומיושב בזה קושיית המגן אברהם, מדוע אומרים זמן מתן תורתנו ביום ו' סיון הלא לכו"ע ניתנה התורה ביום ז' סיון. אך להני"ל מבואר היטב, דענין הענוה של הקב"ה למדנו כבר ביום ו' סיון, וזהו עיקר גדול בתורה, וע"כ אומרים אז זמן מתן תורתנו, דע"י הענוה שלמדנו מהקב"ה ביום ו' סיון, באנו לקבל את התורה ביום ז' סיון, ונמצא דיום ו' סיון גרם לנתינת התורה ביום ז' סיון, והוא פשוט.ל

- יד -

ובזה יש לבאר הענין שמפסיקים לספור ספירת העומר ביום ו' סיון, אף שזמן קבלת התורה הי' בז' סיון, דהנה גם מצות ספירת העומר מלמדת אותנו חשיבות מדת הענוה, דע"כ הוצרכו ישראל לספור אז שבע שבתות, כיון שלא היו ראויים עדיין לקבל את התורה כשיצאו ממצרים, והוצרכו לטהר את עצמם בהכנת מ"ט ימים, ובזה באו לידי ענוה, בראותם שעדיין אינם ראויים לקבל את התורה. וע"כ כיון שעיקר ענוה למדנו ביום ו' סיון, ממה שהקב"ה הסכים עם משה שלא ליתן התורה אז אלא ביום שלאחריו, ע"כ מפסיקים אז לספור ספירת העומר, דכבר הגענו אז לתכלית מדת הענוה, ודו"ק.ל

יעזור הקב"ה ונזכה ללמוד מדה זו ולקיימה בפועל ממש, ובשכר זאת נזכה להשראת השכינה ולקבל את התורה בקדושה ובטהרה, דענוה מביאה לידי יראת חטא ויראת חטא מביאה לידי קדושה (עבודה זרה דף כ' עמוד ב'), לגאולה שלימה בהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א. לללל

- ה -

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמור

(שמות כ, א)

- א -

הנה יש לדקדק בפסוק זה.

א) דפתח בתיבת **וידבר** שהוא לשון קשה, וסיים בתיבת **לאמור** שהוא לשון אמירה רכה. (עיין רש"י לעיל על פסוק כה תאמר לבית יעקב, אלו דברים רכים, ותגד לבני ישראל דברים קשים כגידיים).

ב) מדוע הזכיר **אלקים** שהוא שם של מדת הדין. והלא אמרו רז"ל דבעת מתן תורה נגלה הקב"ה לישראל בבחינת זקן מלא רחמים, וא"כ מדוע אמר הכתוב לשון של מדת הדין, שם אלקים.

- ב -

ויש לומר דהנה בפסוק זה יש שבע תיבות וכ"ח אותיות.⁸ וכמספר הזה יש בפסוק **בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ**. וכן יש בעניינת אמן בקדיש כשאומרים אמן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא, לרמוז שכל העונה יהש"ר בכונה ובחיתוך התיבות, כאילו הוא שותף להקב"ה במעשה בראשית, וכאילו שמע עשרת הדברות בהר סיני מפי הגבורה, עי"ש. ל

⁸ וזה לשון המדרש רבה פרשת נשא (וילנא) פי י"ג ט"ו-ט"ז ידיו גלילי זהב, ואומר הנחמדים מזהב וגוי מלאה קטרת, שתרי"ג מצוות בוללות בהן, וכן את מוצא תרי"ג אותיות יש מן אנכי עד אשר לרעך, כנגד תרי"ג מצוות וז' יתירות כנגד ז' ימי בראשית, ללמדך שכל העולם לא נברא אלא בזכות התורה, הוי מלאה קטרת, שכן קו"ף מתחלפת בדל"ת, א"ית ב"ש ג"ר ד"ק, ועולה חשבון התיבה אחר כן למנין תרי"ג. דבר אחר מלאה קטרת שבין כל דיבור ודיבור שהיו כתובים בלוחות פרשיותיה ודקדוקיה של תורה היו כתובים וכו' עי"ש (ועיין בילקוט מעם לועז פי יתרו באריכות).

ומכל זה רואים אנו גודל מעלת עניית אמן יהש"ר, שחשוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וכאילו שמע עשרת הדברות מפי הקב"ה בהר סיני.

- ג -

וע"כ אמר הכתוב תחילה לשון אלקים, שהוא השם של מדת הדין, לרמוז דהעונה אמן נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, דארז"ל דבעת בריאת העולם עלה במחשבה לפניו ית' לברוא את העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים למדת הדין. וע"כ פתח הכתוב בשם של מדת הדין, **אלקים**, לרמוז דע"י עניית אמן מהפכים מדת הדין למדת הרחמים, כמו שהי' בעת בריאת העולם דבתחילה עלה במחשבה לפניו ית' לברוא העולם במדת הדין ואח"כ הפך מדת הדין לרחמים, וכאמור.

- ד -

ואפשר לומר בביאור מה שמדמין עניית אמן להשומע עשרת הדברות מפי הקב"ה בעצמו, דהנה אמרו רז"ל (קהלת רבה ט', כ') בשעה שהזקן יושב ודורש ועונין אחריו אמן יהא שמו הגדול מבורך, אפילו יש לו שטר גזירות של ק' שנה הקב"ה מוחל. ובמדרש שוחר טוב (משלי ט') הגירסא: אפילו אם נחתך גזר דינם אני מוחל להם ומכפר עוונותיהם, ע"כ.

וכן אמרו ז"ל בגמרא (שבת קי"ט ע"ב) א"ר יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה.

- ה -

והטעם בזה שקורעין לו גזר דינו והוא בבחינת הזקן יושב ודורש ועונין אחריו אמן, דכיון שהוא נעשה שותף למעשה בראשית, וקיימא לן שותף מה שעשה עשוי (ב"ב), ע"כ ביכלתו של העונה אמן יש"ר לקרוע גזר דין של שבעים שנה.

וזהו נרמז כאן במה שפתח הכתוב בלשון **וידבר** שהוא דיבור קשה, ופתח בתיבת **לאמור** אמירה רכה, לרמז דעיי עניית אמן מהפכים מדת הדין למדת הרחמים, כמו שהי בעת קבלת התורה שהקב"ה נגלה לישראל בבחינת זקן מלא רחמים, ואף שהיו קולות וברקים וענן כבד על ההר, מ"מ נתגלה להם כזקן מלא רחמים, להורות דביד האדם להפך מדת הדין למדת הרחמים, ודו"ק.

לחג השבועות

- ה -

לא תחמוד בית רעך לא תחמוד אשת רעך וגוי'

(שמות כ, יד)

- א -

שמעתי מפי הרה"צ ר' יעקב יוסף ווייס זצ"ל האדמו"ר מספינקא, שהרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע עמד פעם בחג השבועות טרם הקריאה של עשרת הדברות, ושאל את עצמו, איך מרדכי [הי' מדבר לעצמו וקורא אי"ע בשמו הק'] הולך לראות בתורה איסור כמו "לא תחמוד אשת רעך", הלא אם מרדכי חושב אודות דברים כאלו האם מותר לו בכלל לקרות בתורה?

לאחר ששהה קצת, אמר, אה, אני מבין כבר איך נוגע למרדכי הלאו של "לא תחמוד אשת רעך" [כדאי לציין שאז הי' המנהג שהנשים הלכו עם פתקאות (קוויטלעך) להאדמורי"ם, והיו באות הרבה נשים להרה"ק ר"מ מנאדבורנא, ובגליל שלו הי' גם הרה"ק בעל אמרי יוסף מספינקא זי"ע, וגם אליו היו באות הרבה נשים עם פתקאות, והרה"ק רבי מרדכי"לע הי' קורא להרה"ק מספינקא "מאיר יוסף", היפוך משמו שהי' יוסף מאיר, מטעם הכמוס] כי התורה הקדושה אומרת "לא תחמוד אשת רעך" למרדכי, שמרדכי לא יחמוד הנשים שהולכות עם קוויטלעך לרבי מאיר יוסף שיבואו למרדכי, אלא שההולכות לרבי מאיר יוסף ילכו הלאה אליו [באלאנגען צו רבי מאיר יוסף] והנשים שהולכות למרדכי יבואו הלאה למרדכי [זאלן ווייטער קומען צו מרדכי], עכלה"ק בערך.

- ב -

ועפ"י אפשר לומר הכוונה בדברי רש"י בפי' בחקותי שכתב להזהיר בית דין על כך, שנוסף על מה שצריכים לשמור את המוני עם ישראל שלא יכשלו בתועבות, יעשו משמרת למשמרת (עי' אור החיים הק'), ישמרו עצמם עד כדי כך שלא יחמדו מה שמוכן לחבירו.

וע"כ אמר בציווי לישראל בלשון "ושמרתם את חקותי", ובאזהרה לבית דין אמר "ושמרתם את משמרתי", דלבית דין מזהירים בלשון כפול, ושמרתם את משמרתי, ובמועד קטן (דף ה' ע"ב) עשו משמרת למשמרת, כי הכל לפי גדלותו של הדיין, כך מחייבים אותו כנ"ל, להזהר גם בדקות הענין.

